

- управління. – 2012. – № 3. – С. 187–191.
3. Романюк І.М. Етапи становлення системи охорони права інтелектуальної власності /І.М. Романюк // Збірник наукових праць Львівського державного університету внутрішніх справ: Юридичні науки. – 2011. – № 2. – С. 213–222.
 4. Гончаренко К. Охорона інтелектуальної власності у часі й просторі /К. Гончаренко //Інтелектуальна власність. – 2010. – № 10. – С. 50–54.
 5. Красовська А. Сучасний стан правової охорони об'єктів інтелектуальної власності в Україні /А. Красовська // Інтелектуальна власність. – 2007. – № 1. – С. 4–8.
 6. Гареев Є.Ш. Розвиток вітчизняного патентного законодавства в дорадянські часи /Є.Ш. Гареев // Актуальні проблеми держави і права. – 2010. – Вип. 53. – С. 132–140.
 7. Харченко В.Б. Ще раз до проблеми систематизації кримінально-правової охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності /В.Б. Харченко //Вісник Запорізького національного університету: Юридичні науки. – 2009. – № 2. – С. 127–136.
 8. Жаров В. Стан та перспективи розвитку законодавства України у сфері інтелектуальної власності /В. Жаров // Інтелектуальна власність. – 2004. – № 10. – С. 8–10.
 9. Орлюк О. Проблеми і перспективи систематизації законодавства у сфері інтелектуальної власності /О. Орлюк // Інтелектуальна власність. – 2010. – № 6. – С. 8–13.
 10. Крижна В. Варіанти кодифікації законодавства у сфері інтелектуальної власності /В. Крижна // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2010. – № 1. – С. 110–115.
 11. Тверезенко О. Правове регулювання атестації патентних повірених /О. Тверезенко //Інтелектуальна власність. – 2008. – № 2. – С. 62–64.

КОРОЛЬОВ Ю. О.,

здобувач кафедри адміністративного права
та адміністративної діяльності ОВС
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 342.9:336.711

СУТНІСТЬ ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ РЕАЛІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ СЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

Розглянуто сутність, зміст та елементи правового механізму реалізації адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України.

Ключові слова: службовці, механізм, реалізація, адміністративно-правовий статус, права, обов'язки, норми, форми, методи, Національний банк України.

Рассмотрена сущность, содержание и элементы правового механизма реализации административно-правового статуса служащих Национального банка Украины.

Ключевые слова: служащие, механизм, реализация, административно-правовой статус, права, обязательства, нормы, формы, методы, Национальный банк Украины.

The essence, content and elements of legal mechanism of realization administrative and legal status of the National Bank of Ukraine employees are considered.

Keywords: *employees, mechanism, realization, administrative and legal status, rights, responsibilities, norms, forms, methods, the National Bank of Ukraine.*

Вступ. Сьогодні поняття реалізації правих норм розуміються різними науковцями-юристами неоднозначно, а саме:

– одні вчені-юристи реалізацію правих норм визначають як процес здійснення правових приписів через поведінку суб'єктів (право реалізується в поведінці людини та забезпечуються гарантіями з боку держави). Під реалізацію адміністративно-правових норм С. Г. Стеценко розуміє процес практичного втілення у життя приписів, що містяться в адміністративно-правових нормах [19, с. 78];

– інші вчені-юристи в реалізації правих норм розрізняють як зовнішній прояв правової реалізації, так і кінцевий результат правової реалізації. Так, О. Ф. Скакун підкреслює, що реалізація норм права – це втілення розпоряджень правових норм у правомірній поведінці суб'єктів права, в їх практичній діяльності, її можна розглядати як процес і як кінцевий результат [18];

– треті вчені-юристи під реалізацією правових норм визначають утілення в суспільні відносини, поведінку – волю законодавця, яка спрямована на встановлення правопорядку. В. В. Копейчиков визначає реалізацію права, як втілення розпоряджень правових норм у правомірній поведінці суб'єктів права, в їх практичній діяльності. Її можна розглядати як процес [2];

– четверті вчені-юристи під реалізацією правових норм розуміють процес, процедуру перетворення правових норм у практику діяльності. З. Р. Кисіль звертає увагу на те, що реалізація адміністративно-процесуальних норм – це втілення положень у фактичній діяльності (поведінці) суб'єктів адміністративно-процесуальних правовідносин шляхом виконання службових обов'язків, використання суб'єктивних прав, дотримання заборон.

Постановка завдання. Мета статті – визначення та обґрунтування правового механізму реалізації адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України.

Результати дослідження. У юридичній літературі категорія «механізм» використовується для словесного позначення різних загальнотеоретичних категорій у таких словосполученнях: «механізм регулювання», «механізм впливу», «механізм забезпечення», «механізм реалізації», «механізм застосування».

Поняття правового механізму реалізації використовується в теорії для розкриття взаємодії різних елементів правової системи, за допомогою яких здійснюється регулятивний вплив на суспільні відносини з метою їх впорядкування.

В.О. Демиденко звертає увагу, що механізм забезпечення прав і свобод людини та громадянина – це процес цілеспрямованої діяльності компетентних органів щодо сприяння реалізації прав і свобод людини та громадянина, їх охороні і захисту [1, с. 9].

Так, О.В. Зайчук, Н.М. Онищенко визначають, що механізм реалізації права – це певна, взята в єдності, сукупність правових засобів, способів та форм, за допомогою яких нормативність права забезпечує впорядкування суспільних відносин, відповідає інтересам суб'єктів права, вирішує конфлікти, сприяє досягненню соціального компромісу в правовій сфері [3].

З точки зору Я.В. Лазур, механізм забезпечення прав і свобод громадян у сфері державного управління – це процес діяльності органів державного управління щодо створення належних умов реалізації, охорони та захисту прав і свобод громадян від протиправних дій

шляхом виконання матеріальних і процесуальних юридичних засобів та способів [4, с. 393].

У своєму дослідженні О.В. Литвин визначає, що адміністративно-правове регулювання статусу державного службовця – це складний організаційний механізм, що передбачає застосування норм адміністративного права щодо реалізації статусу державного службовця в Україні [5].

Існують декілька варіантів, які відображають позиції вчених-юристів щодо визначень та складових елементів правового механізму реалізації норм адміністративно-правового статусу:

– одні вчені-юристи представляють правовий механізм реалізації як завершальний етап процесу правового регулювання, а її сфера окреслюється тими правовими відносинами, в межах яких діє суб'єкт права;

– другі – розуміють правовий механізм реалізації як єдність взаємозалежних елементів, покликаних забезпечити належну реалізацію юридичної норми, встановлення правових відносин з метою повної, надійної та зручної реалізації посадових прав і службових обов'язків;

– треті – вважають, що правовий механізм реалізації складається зі своєрідних важелів, закономірно беруть участь у приведенні реалізованої норми в кожному конкретному випадку в робочий стан, у втіленні всього її змісту в регулюванні суспільних відносин.

Я. В. Лазур підкреслює, що всі механізми являють собою впорядковану й організовану систему, а, як відомо, кожна система має свою структуру. У своєму основному розумінні, структура є внутрішньою побудовою будь-чого; це визначений склад елементів (компонентів) об'єкта [4, с. 393].

Нормативно-правовою базою визначення правового механізму реалізації адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України є положення таких законодавчих та нормативно-правових актів:

1) Законів України «Про Національний банк України», «Про банки і банківську діяльність», «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму», «Про державну службу», «Про центральні органи виконавчої влади», «Про засади запобігання і протидії корупції» [8, 9, 7, 10, 12, 11].

2) Декрету Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» [13].

3) Постанов Правління Національного банку України «Про класифікацію посад та ранги державних службовців Національного банку України», «Положення про ранги державних службовців Національного банку України», «Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні», «Про затвердження Змін до Положення про застосування Національним банком України заходів впливу за порушення банківського законодавства», «Положення про порядок організації та проведення перевірок з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму», «Правила внутрішнього трудового розпорядку працівників Національного банку України» [14, 16, 15, 6].

На основі аналізу різних поглядів науковців-юристів до визначення правового механізму реалізації норм, а також законодавчих і нормативно-правових актів, ми сформулюємо поняття й визначимо структуру правового механізму реалізації адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України.

Правовий механізм реалізації адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України – це система правових елементів, яка включає:

– мету, принципи, функції правового механізму реалізації адміністративно-правового статусу;

– норми, спеціалізовані норми (нетипові правові розпорядження), які об'єктивовані в

адміністративно-правовому статусі;

- акти тлумачення адміністративно-правового статусу;
- ознаки, форми, методи, умови, гарантії реалізації адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України.

О. Ф. Скакун зазначає: реалізувати нормативні розпорядження, котрі містяться в законах та інших нормативно-правових актах, це означає втілити в життя – у суспільні відносини, поведінку громадян – волю законодавця й інших суб'єктів правотворчості, спрямовану на встановлення правопорядку. Без такої реалізації право втрачає своє офіційне значення і призначення [18].

В основі застосування правового механізму реалізації адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України лежить законодавча діяльність Національного банку України. Розглянемо зміст основних елементів правового механізму реалізації адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України.

Метою правового механізму реалізації адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України є реалізація норм закріплених в адміністративно-правовому статусі службовця як результат реальна трудова поведінка, реальні трудові відносини, реальна ефективна трудова діяльність службовців Національного банку України.

Правовий механізм реалізації адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України базується на принципах законності, обґрунтованості, доцільності.

Принцип законності – це належне дотримання службовцями Національного банку України законних процедур у процесі реалізації адміністративно-правового статусу, а саме:

- реалізація здійснюється в чітко встановленому законодавством порядку;
- діє в рамках своїх посадових прав та службових обов'язків; не виходить за межі повноважень, передбачених адміністративно-правовим статусом; у разі їх порушення несе юридичну відповідальність;
- у точній відповідності та за процедурою встановленою адміністративно-правовим статусом;
- у точній відповідності зі змістом адміністративно-правового статусу;
- у формі, передбаченій адміністративно-правовим статусом.

Принцип обґрунтованості передбачає ретельну реалізацію адміністративно-правового статусу службовцями Національного банку України, а саме:

- точне і своєчасне виконання вимог адміністративно-правового статусу;
- застосування адміністративно-правового статусу на підставі чітко встановлених і передбачених норм;
- прийняття на основі знань, які є об'єктивно істинними, правильними, вірогідними;
- повне виявлення, ретельне вивчення і реалізація адміністративно-правового статусу.

Принцип доцільності – це найбільш оптимальний та ефективний варіант реалізації адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України у тих чи інших конкретних обставинах трудової діяльності, а саме:

- урахування особливостей конфліктної ситуації, що склалася в момент прийняття рішення;
- відповідність діяльності Національного банку України і службовців у рамках закону конкретним умовам місця й часу.

Правовий механізм реалізації адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України виконує такі функції:

- *інтегративну*, яка передбачає включення структурних підрозділів та персоналу у єдину систему Національного банку України як соціальної організації, існуючого

правопорядку, соціального контролю;

– *регулятивну*, яка реалізується через надання службовцям Національного банку України посадових прав та службових обов'язків, щодо реалізації функцій (повноважень) Національного банку України.

Норми, спеціалізовані норми (нетипові правові розпорядження), які об'єктивовані в адміністративно-правовому статусі як нормативна основа правового механізму реалізації. Саме через норми адміністративно-правового статусу здійснюється правовий вплив на трудові відносин та трудову поведінку службовців Національного банку України. Виходячи з того, наскільки чітко норми адміністративно-правового статусу враховують характер трудових відносин, рівень корпоративної культури службовців та керівників структурних підрозділів Національного банку України, настільки якісним та ефективним буде процес правової реалізації.

Норми адміністративно-правового статусу являють собою загальні обов'язкові правила (моделі) поведінки, які встановлюються для службовців Національного банку України як можливий варіант поведінки – суб'єктивні посадові права, так і необхідний варіант поведінки – суб'єктивні службові обов'язки.

Якість реалізації норм адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України залежить від того, наскільки норми адміністративно-правового статусу правильно враховують закономірності трудових відносин, що реалізуються. Безпосереднім чинником виникнення норм адміністративно-правового статусу є правотворча діяльність Національного банку України, що полягає у прийнятті, зміні або відміні певних норм адміністративно-правового статусу.

У нормах адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України закладено модель необхідної трудової поведінки, що сформульована в їх диспозиції, а саме:

– правило поведінки, що міститься в нормах адміністративно-правового статусу, адресовано не конкретному службовцю, а поширюється на всіх службовців Національного банку України, які регламентуються даною нормою права;

– зобов'язальні норми регламентують активну поведінку службовців Національного банку України. Дозвільні та заборонні норми покладають пасивні службові обов'язки на службовців Національного банку України і дозволяють учинення активних дій носієм суб'єктивного права;

– характер реалізуючого впливу нормативної основи правового механізму реалізації адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України залежить від того, як впливає право, та шляхом зобов'язального розпорядження, або шляхом дозволяння чи заборони.

Норми права набувають зовнішнього вираження в нормативно-правовому акті, який забезпечує її дійовість. Нормативно-правові акти обслуговують нормативну основу правового механізму реалізації адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України.

Акти тлумачення норм адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України – це процес, спрямований на встановлення змісту норм адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України.

Необхідно підкреслити, що можливість тлумачення норм адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України як функціональної складової частини правового механізму реалізації важко перебільшити.

Тому потрібно визначити, що потреба у тлумаченні норм адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України виникає нерідко через прогалини

Національного банку України у правотворчості.

Чіткість та ефективність правового механізму реалізації адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України залежить від правильного тлумачення норм адміністративно-правового статусу.

Виходячи з цього, як офіційне (цим зайнятий Національний банк України) так і неофіційне тлумачення (службовці, колеги, клієнти) норм адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України значно впливає на функціонування правового механізму реалізації адміністративно-правового статусу, оскільки належне тлумачення – це одна з умов правильної реалізації норм адміністративно-правового статусу, яка приводить до регулювання відповідних трудових відносин.

Неправильне тлумачення норм адміністративно-правового статусу, не об'єктивна оцінка реалізації посадових прав та службових обов'язків службовцями Національного банку України завдає шкоди не тільки окремому службовцю, а також структурному підрозділу Національного банку України в цілому.

Ознаками реалізації норм адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України правового механізму реалізації є:

- завжди правомірна трудова поведінка службовця;
- трудова діяльність службовця, пов'язана з досягненням певного результату, передбаченого нормами адміністративно-правового статусу;
- вольова трудова поведінка, коли службовці Національного банку України узгоджують свою поведінку з вимогами норм адміністративно-правового статусу.

Формами реалізації адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України правового механізму реалізації є:

– дотримання норм адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України – це форма реалізації посадових прав і службових обов'язків, що виражається в узгодженні службовцями Національного банку України своєї трудової поведінки з юридичними нормами-заборами;

– виконання норм адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України – це форма реалізації посадових прав та службових обов'язків, що виражається в трудовій діяльності службовців Національного банку України щодо здійснення зобов'язуючого припису адміністративно-правового статусу;

– використання норм адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України – це форма безпосередньої реалізації посадових прав та службових обов'язків, яка полягає у здійсненні службовцями Національного банку України всього комплексу норм адміністративно-правового статусу за допомогою власної активної правомірної трудової поведінки;

– застосування норм адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України – це особлива форма реалізації посадових прав та службових обов'язків, яка включає діяльність держави та керівництва Національного банку України з підготовки і прийняття індивідуальних рішень щодо реалізації норм адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України.

Ці форми ще називають формами безпосередньої реалізації, тому що службовці Національного банку України реалізують приписи правових норм безпосередньо й самостійно в процесі своєї трудової діяльності з метою реалізації функцій (повноважень) Національного банку України.

Методи реалізації адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України правового механізму реалізації – це засоби та прийоми, за допомогою яких

здійснюється правовий вплив на службовців Національного банку України.

Методами реалізації адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України є:

- роз'яснення посадових прав, службових обов'язків, заборон і дозволів;
- переконання щодо реалізації посадових прав, службових обов'язків, заборон і дозволів;
- заохочення, тобто стимулювання правомірної трудової поведінки;
- примус виступає другорядним методом правореалізації.

Реалізація адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України забезпечуються, з одного боку, створенням державою реальних умов, що сприяють безперешкодному добровільному здійсненню службовцями сформульованих в адміністративно-правовому статусі зразків трудової поведінки, а з другого – засобами заохочення, переконання й примусу до бажаної трудової поведінки, а також можливістю застосування санкцій у разі невиконання вимог адміністративно-правового статусу.

Умовами реалізації адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України правового механізму реалізації є:

- заборони – це покладання на службовців Національного банку України службового обов'язку утримуватися від учинення певних дій (тільки так не роби);
- дозволяння – надання службовцям Національного банку України посадового права на свої власні активні дії (роби, як вважаєш за потрібне);
- зобов'язування (веління) – покладання на особу юридичного обов'язку активної трудової поведінки (роби тільки так).

Усі умови реалізації адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України пов'язані із суб'єктивними посадовими правами. За дозволяння суб'єктивне право створює зміст даного способу реалізації адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України. Під час зобов'язування та заборони право вимоги належить іншим особам. Його призначення – забезпечити реалізацію активного (зобов'язування) або пасивного (заборони) службового обов'язку службовцями Національного банку України. Тому своєчасна й точна реалізація правових норм – це найважливіша передумова дотримання та зміцнення.

Умови реалізації адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України (дозволяння, зобов'язування, заборона) з більшою ефективністю досягають своєї мети лише в тісному взаємозв'язку один з одним. Дозволяння службовцям Національного банку України певної поведінки буде реальним за наявності обов'язку в інших осіб задовольнити потреби, що виникли у цьому зв'язку в правомочної особи.

Гарантії реалізації норм адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України – це система закріплених у законодавстві соціально-економічних, політичних та юридичних засобів, способів та умов, за допомогою яких держава забезпечує реалізацію, відновлення (у разі порушення) посадових прав та службових обов'язків службовців Національного банку України, а саме:

- по-перше, якщо під гарантіями розуміти фактори реалізації норм адміністративно-правового статусу службовцями Національного банку України, то, визначаючи гарантії в юридичному аспекті, важливо відтворювати саме їх правову специфіку, яка полягає не лише у проголошенні тих або інших умов і засобів у нормах права, але й в реальній їх дії за допомогою апарату примусу. Тільки в даному випадку гарантії матимуть характер дійових засобів, способів, якими надійно забезпечується реалізація норм адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України;

– по-друге, у зв'язку з тим, що сутність гарантій полягає в організаційно-правових засобах, які забезпечують реалізацію норм адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України, вони завжди мають виражатись у формі правових норм, які або сприяють максимальній свободі та дії суб'єкта щодо реалізації своїх прав, або впливають на зобов'язаних осіб шляхом установлення необхідності виконувати вимоги правомочного суб'єкта у виконавчому провадженні;

– по-третє, щоб ефективно реалізовувати в трудовій діяльності визначені у нормативно-правових актах посадові права й службові обов'язки службовців Національного банку України, потрібна, насамперед, сприятлива обстановка, що складається з багатьох об'єктивних і суб'єктивних факторів. Особливо суб'єктивні фактори мають спільні риси й повинні забезпечувати сприятливий режим, добровільне виконання вимог держави в організації для реалізації посадових прав та службових обов'язків;

– по-четверте, слід визначити що нормативно закріплені умови й засоби, що забезпечують у структурних підрозділах Національного банку України реальні можливості реалізації службовцями посадових прав й службових обов'язків.

Правовий механізм реалізації адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України – це складна взаємодія правових, матеріально-правових, організаційних, технічних, психологічних та інших зв'язків і відносин у Національному банку України.

Призначення правового механізму реалізації адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України полягає в тому, що він має регулювати лише процедури здійснення трудової діяльності службовцями Національного банку України, тобто:

– створювати умови для реалізації службовцями Національного банку України норм адміністративного права;

– здійснювати контроль за тим, щоб службовці Національного банку України суворо дотримувались установлених законом посадових прав та службових обов'язків;

– застосовувати заходи примусу.

Правовий механізм реалізації адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України – це механізм імперативно-нормативного упорядкування Національного банку України і трудової діяльності службовців Національного банку України, а також стійкого правового порядку їх функціонування. Отже, правовий механізм реалізації адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України відображає процес переведення нормативності адміністративно-правового статусу в упорядкованість трудових відносин. При цьому правовий механізм реалізації адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України визначає динаміку, рух, без яких не може бути правомірної діяльності службовців Національного банку України.

Висновки. Таким чином, визначення та застосування правового механізму реалізації адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України відіграє важливу роль у розумінні кожним службовцем Національного банку України динаміки впливу на трудові відносини всіх юридичних засобів у комплексі. Значення єдності та взаємодії у правовому механізмі реалізації адміністративно-правового статусу службовців Національного банку України дуже важливо для зміцнення правової основи діяльності Національного банку України.

Список використаних джерел:

1. Демиденко В.О. Утвердження і забезпечення конституційних прав та свобод людини і громадянина в діяльності міліції: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук:

- 12.00.02 / В. О. Демиденко. – К., 2002. – 16 с.
2. Загальна теорія держави і права; за редакцією академіка АПрН України, док. юрид. наук, проф. Копейчикова В.В. – К.: Юрінком, 1997. – 320 с.
 3. Зайчук О.В. Теорія держави і права. Академічний курс: підручник. /О.В. Зайчук, Н.М. Онищенко. – К.: Юрінком Інтер, 2006.
 4. Лазур Я.В. Поняття, сутність та елементи адміністративно-правового механізму забезпечення прав і свобод громадян у державному управлінні /Я.В. Лазур /Форум права. – 2009. – № 3. – С. 392–398.
 5. Литвин О.В. Адміністративно-правове регулювання статусу державного службовця в Україні [Електронний ресурс] / Литвин О. В. – Режим доступу: <http://mydisser.com/en/catalog/view/6/352/2207.html>.
 6. Правила внутрішнього трудового розпорядку для працівників Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=86889&cat_id=74180
 7. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму: Закон України // ВВР. – 2003. – № 1. – Ст. 2.
 8. Про Національний банк України: Закон України // ВВР. – 1999. – № 29. – Ст. 238.
 9. Про банки і банківську діяльність: Закон України, від 07.12.2000 року № 2121-III // ВВР. – 2001. – № 5–6. – Ст. 30.
 10. Про державну службу: Закон України // ВВР. – 1993. – № 52. – Ст. 490.
 11. Про засади запобігання і протидії корупції: Закон України // Юридичний вісник України. – 2011. – 18–24 червня. – № 25.
 12. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України // ОВУ. – 2011. – № 27. – Ст. 1123.
 13. Про систему валютного регулювання і валютного контролю: Декрет КМУ // ВВР. – 1993. – № 17. – Ст. 184.
 14. Про класифікацію посад та ранги державних службовців Національного банку України: Постанова Національного банку України від 30.06.1999 р. № 317 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 28. – Ст. 1433.
 15. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Постанова Правління Національного банку України від 28.08.2001 року № 368 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 40. – Ст. 1813.
 16. Положення про ранги державних службовців Національного банку України: Постанова Національного банку України від 30.06.1999 р. № 317 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 28. – Ст. 1433.
 17. Положення про ранги державних службовців Національного банку України: Постанова Національного банку України від 30.06.1999 р. №3 17 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 28. – Ст. 1433.
 18. Скаун О.Ф. Теорія держави і права: підручник /Скаун О.Ф. – Харків: Консум, 2001. – 656 с.
 19. Стеценко С.Г. Адміністративне право України: навчальний посібник / Стеценко С. Г. – К.: Атака, 2008. – 624 с.

